

RUNEBERGIN PÄIVÄ 5.2.

Runebergin runoissa edelleen ajankohtaisia teemoja

Tuottelias kansallisrunoilija oli myös valoisan kristinuskon tulkki, joka teki pitkän uran tuomiokapitulissa.

Järkälööstä on vaikeaa tehdä pientä sievää pakettia. Viimeisten 150 vuoden aikana on **Johan Ludvig Runebergiä** (5.2. 1804 Pietarsaari – 6.5.1877 Porvoo) tutkittu paljon. Yksinkertaisia kiteytyksiä hänestä ja hänen tuotannostaan ei ole kuitenkaan ollut helppo tehdä.

Runeberg on vaikea pala tutkijalle. Häneltä tuntuu löytyvän sopivia tekstejä moneen lähtöön ja mitä erilaisimpien tulkintojen tueksi. Tämä ei kuitenkaan johdu siitä, että hänen omat ajatuksensa olisivat elämän varrella paljoa muuttuneet. Päinvastoin, on suorastaan hämmästyttävää, kuinka lähes kaikki kypsän iän runoihteet taustaideoineen löytyvät jo runoilijan varhaistuotannosta.

Tulkinta-avaimeksi, jota käyttämällä Runebergin tuotanto aukeaisi ja saisi selityksensä, on tarjottu monia: antiikin ihannoiti, runoilijan tehtävä toimia maailman merkityksen luojana ja paljastajana, isänmaallisuus, kuoleman pelko, valistusaatteet, romantiikan aatteet, oman isä-suhteen työstäminen, kristinuskko, rakkaus luontoon.

Yksikään näistä avaimista ei kuitenkaan avaa ovea koko tuotannon tai elämänsä ymmärtämiseen. Avaimia tarvitaan useampia.

Se, joka haluaa painottaa Runebergiä liberaalin vapausihanteen kannattajana, löytää siihen materiaalia: satiireja valtaapitävistä, karkotusuhkaa Siperiaan, yliopiston johdon epäluuloa liian radikaalina pidettyä runoilijaa kohtaan tai levottoman nuorisoin esikuvaksi nousemista.

” Herätyskristillisille piireille

Runeberg on vaikea henkilö, joka jo varhain asettui näiden edustamaa ankaraa kristinuskon tulkintaa vastaan.

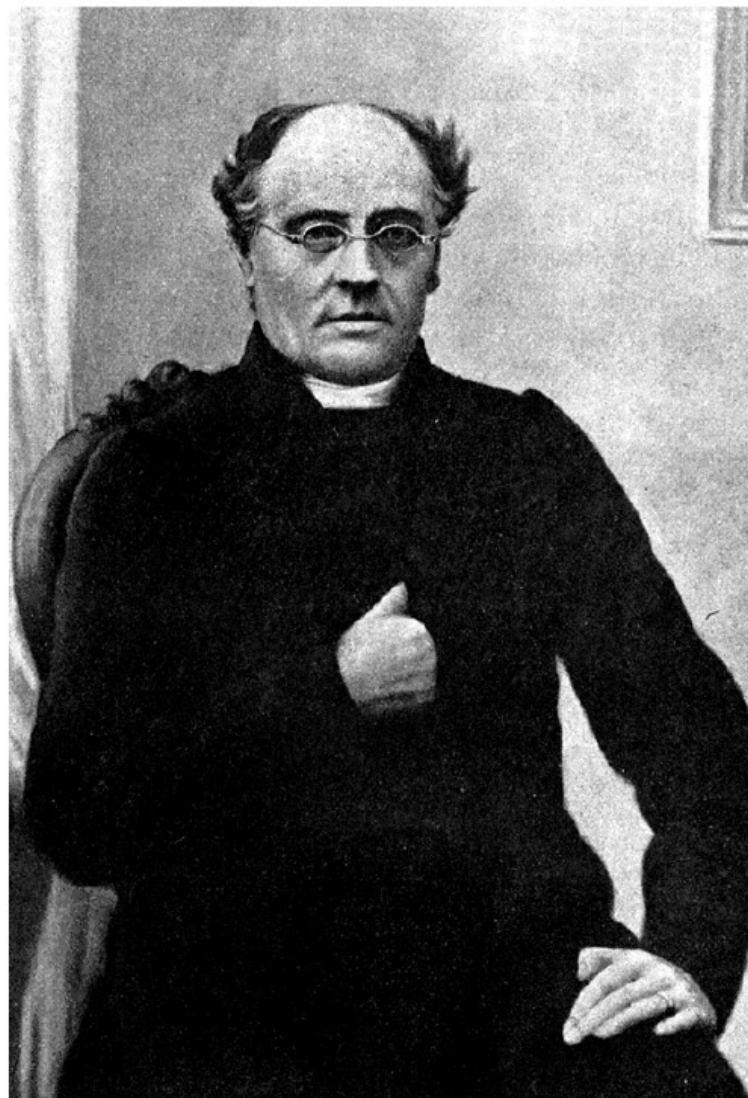
Toisaalta se, joka haluaa esittää Runebergin konservatiivisen eliitin ja poliittisen johdon myötäkarvaisena suosikkina, lähes tsaarin ja Venäjän hännestelijänä, löytää siihenkin hänen tuotannostaan ja kirjallisesta jäämistöstään sopivia tekstejä.

Runeberg-tulkinnat ovat tietenkin vaihdelleet myös eri vuosikymmenien mukaan.

Maan kielivähemmistöä edustava kansallisrunoilija on jo sinänsä paradoksaali ilmiö. Ei olekaan ihme, että aina kun Suomessa on käyty kieliriitoja, on Runeberg muodostunut suomenkielisille ongelmalliseksi. He ovat joutuneet miettimään, tohtiiiko sitä ihan oikeasti hyökätä *Maamme laulun* ja *Porilaisten marssin* kirjoittajaa vastaan, vaikka hän väärällä kielellä kirjoittikin.

Runeberg oli ensimmäisiä kansan kuvaajiamme. Ote on paikoin idealistinen, mutta oman aikansa mittapuun mukaan kuitenkin kovasti realistinen ja karhea. Tavalliset sotilaat, torpan tytöt, metsämiehet ja jopa laukkuryssät nostetaan positiivisessa valossa esiin.

Lisäksi tiedetään, että toisen runokirjansa tuoton Runeberg lahjoitti katovuonna 1833 nälkäänäkevien avustuskassaan. Se oli omana aikanaan kova juttu. Toisaalta yhteiskunnalliset muutosvaatimukset sinänsä puuttuvat Runebergin tuotannosta, niiden puoles-

Johan Ludvig Runeberg vihittiin myös papiksi hänen toimiessaan Porvoon kymnaasinlehtorina. KUVA: WIKIMEDIA COMMONS

ta hän ei aktiivisesti propagoinut. Esikuvallisuutta ja jaloutta löytyy niin hänen kuvaamistaan säätyläisistä, aatelistosta, pappiloiden silmää tekevästä kuin maan isistäkin.

Myös kristillisissä piireissä Runeberg on kiintoisan monisyinen tapaus. Hän oli papiksi vihitty ja pitkän virkauran tuomiokapitulissa tehnyt kirkollinen vallankäyttäjä, tuottelias virsirunoilija sekä valoisan kristinuskon tulkki ja sie-lunhoitaja.

Herätyskristillisille piireille Runeberg on kuitenkin vaikea henkilö, joka jo varhain asettui näiden edustamaa ankaraa kristinuskon tulkintaa vastaan.

” 1920- ja 30-luvuilla Runeberg joutui sotaisan nationalismin hyväksikäyttämäksi.

Kirjallinen debatti, jota hän kävi vuodesta 1837 herännäispappi **Lars Stenbäck**iä vastaan, on kirkkohistoriassamme yhä vertaansa vailla.

1920- ja 30-luvuilla Runeberg joutui sotaisan nationalismin hyväksikäyttämäksi. Tämä siitä huolimatta, että *Vänrikki Stoolin tarinoista* olisi kyllä löytynyt kauniita esimerkkejä myös ihmisyyttä korostaval-

le sodanvastaiselle pasifismitelle. Vänrikki onkin hyvin monisyinen teos.

Sinänsä Runeberg rinnastuu mielenkiintoisella tavalla esimerkiksi kenraali **Adolf Ehrnroothiin**: molemmat tunsivat tehtäväkseen unohdettujen ja arvostusta vaille jääneiden sotaveteraanien kunnian palauttamisen.

Klassikko puhuttelee kaikkina aikoina. Runebergin ja nykyajan välillä on lukuisia kiehtovia siteitä. Jakamattomasta ihmisarvosta hän voisi pitää meille tämän päivän suomalaisille monta arvokasta oppituntia, samoin ekumeniasta ja uskontojen välisestä dialogista. Luonnonsuojelun saralla hän oli puolestaan 150 vuotta aikaansa edellä.

Monikulttuurisuus oli Runebergille taiteen ja elämän luontainen lähtökohta. Palataan siksi vielä lopuksi kielikysymykseen.

On ollut ikävää seurata, kuinka esimerkiksi Ylen uutistoimitus on viime aikoina käyttänyt pakkoruotsi-termiä. Suomi on pohjoismainen demokratia ja syntynyt valtiona pohjoismaisen vapauskäsitteen perustalle. Harvasta asiasta kannattaa näin itsenäisyyden juhluvuonna olla enemmän ylpeä. Siksi itse puhuisin mieluummin lahjaruotsista.

VILLE NIITTYNEN kirkkoherra, poliittisen historian tohtorikoulutettava, Kaarina